

Se Stanislavem Komárkem o Ceně Toma Stopparda, vytí, vybrnkávání a vysychání

1. června 2006 obdržel v Zrcadlové kapli Klementina filosof a biolog Stanislav Komárek Cenu Toma Stopparda. Toto ocenění - v pořadí již jednadvacáté - uděluje od roku 1984 Nadace Charty 77, a to za „významné básnické, prozaické nebo esejistické dílo vydané v předcházejících dvou letech“. V minulosti tuto cenu obdrželi například básník Ivan Martin Jirous, prozaik Jáchym Topol, literární kritik Jan Lopatka, překladatel Martin Hilský či esejista Václav Cílek. Cena je nazvána podle žijícího britského dramatika českého původu Toma Stopparda, který ji dotuje částkou 35 000 korun.

Cenu profesor Komárek obdržel za soubor esejů Leprosárium, šířeji pak za celé esejistické dílo. O své bezprostřední reakci říká: „mám radost - literáti jsou samozřejmě ješitní - a všechno živé nějakým způsobem žije v částečně mylném domnění, že je hodno pozornosti. Nejen lidé, ale i zvířata a rostliny o sobě jistě nějak podobně soudí“. V krátkém děkovacím projevu při udělování ceny pak tuto myšlenku dále rozvedl: „Každá sasanka v lese si myslí, že je správné, když každoročně v dubnu prostírá své okvětní plátky. Informovanější sasanky přitom vidí, že zde nejsou samy, protože les je rozmanitých květin plný a mnohé jsou podstatně hezčí a zajímavější nežli ony. Přesto nemohou jinak. A s literátem a esejistou je to úplně stejné: psát musí, ať už z toho má užitek nebo škodu. Do šuplíku bych psal i tehdy, kdyby nebyla sebemenší naděje na publikaci a obávám se, že i tehdy, kdyby za podobnou činnost byl citelný trest.“

O tom, proč se z řady možných literárních forem věnuje právě eseji říká: „Ve smyslu Portmannově je esej pro kombinaci vědce a literáta ideálním způsobem sebevyjádření. Každý člověk, ať řezbář nebo spisovatel, by měl dbát na to, aby během svého života napsal či vyřezal to, co napsat či vyřezat má – život je krátký a namlčíme se ještě dost.“ Eseje píše Stanislav Komárek od roku 1987, kdy ještě pobýval ve vídeňském exilu a dosud byly knižně publikovány v několika svazcích (dále např. Hlavou dolů, Mír s mloky, Pitevní praktikum pro pokročilé ad.) shrnujících vždy několikaleté období. Do budoucna chystá nakladatelství Dokořán některé tematické výběry. Zaměření svých esejů oceněný přibližuje následovně: „V podstatě se stále točí kolem několika témat - živé přírody a nauk o ní, společnosti a jejích modů fungování, cizích i vlastních zemí a jejich specifik a lidské duše, z níž toto všechno nějak vychází a bez níž by nebylo nejen esejů, ale ani percepce světa, alespoň ne našeho typu. Vlčí duše bude svět vnímat nepochybně jinak a výt si o tom za dlouhých zimních měsíčních nocí, ale obávám se, že z toho pochopíme jen málo.“

Esej není ovšem jediným literárním vyjádřením Stanislava Komárka, v nedávné době začal k překvapení mnohých psát romány – dosud byly vydány dva, Opšlstisova nadace a Černý domeček, na dalším jménem Mandarini pak autor již nějakou dobu pracuje. O tom, že jde o romány velice specifické, profesor Komárek podotýká: „Ve všech kritikách se převaluje problém, zda se žánrově jedná o román s esejistickými vložkami anebo o dlouhý esej s vložkami dějovými. To je věc řekněme interpretačního rámce, trochu podobně, jako je někdy těžko říct, je-li nějaká substance ovocná šťáva s mnoha kusy ovoce, nebo velmi řídký kompot. Moje romány se do značné míry zaobírají problematikou osudovosti, která se v podstatě velmi těžko modeluje na něčem, co není alespoň trochu epické. Je přitom zcela jedno, že tyto romány nemají tradiční románovou formu, což někoho nadchává a jiného popouzí. Ale každý by měl napsat to, co na něj cajtgajst vybrnká, těžko tedy mohou postupovat jiným způsobem jen proto, abych vyšel vstříc dobové konvenci.“

Stanislav Komárek je rovněž autorem několika básnických sbírek (Kartografie, Kaligrafie, Holografie), k tomu, zda poezii zcela opustil nebo pouze podsunul, na závěr říká: „Poezie opustila mne, od roku 1999 jsem nenapsal žádnou novou báseň. Schopnosti nějak aranžovat slova zůstaly, ale výsledkem by byla formálně pokročilá rýmovačka, nikoliv poezie ve vlastním slova smyslu. Těžko přitom říci, z jakého důvodu zdroj poezie vyschl, či se snad přesunul jinam, ale jednoho dne uděláme poslední bábovičku, dalšího napíšeme poslední báseň, ještě dalšího poslední esej a jednoho dne naposled vydechne, protože všechny zdroje na světě, ke kterým jsme přišli v zásadě darem, časem vysychají...“

Pavel Hlavatý